

editorial

La Serralada Litoral vista per Pere Montserrat al final dels anys 40

El botànic i ecòleg Pere Montserrat i Recoder, recentment nomenat Fill Il·lustre de la ciutat de Mataró (2009), va néixer en aquesta ciutat el 8 d'agost de 1918. Ben aviat s'interessà per l'estudi de les ciències de la natura i en particular per la botànica. Mentre estudiava a l'institut de batxillerat ja va confeccionar el seu primer herbari i va ser a les muntanyes de la Serralada Litoral on va esmerçar els seus primers esforços com a investigador.

Acabada la Guerra Civil Espanyola va iniciar la carrera de ciències naturals a la Universitat de Barcelona i a l'any 1946 va començar com a becari del CSIC a l'Institut Botànic de Barcelona. Dirigit pel Doctor Taurino Mariano Losa va començar la seva tesi doctoral plantejada com un estudi botànic, volia continuar el treball que havia començat a l'institut de batxillerat sobre la flora del Maresme. Alguns van pensar que no era un estudi gaire prometedor ja que consideraven que era una flora prou ben coneguda.

Durant aquesta etapa a l'Institut Botànic, al costat de Pius Font i Quer que era cap de la secció de fanerogàmia i Antoni de Bolòs com a director de l'Institut, va aprendre el que ell anomena "l'ofici de botànic" i la metodologia que més endavant utilitzaria en altres indrets.

Amb tren, amb autobús i sempre amb la seva bicicleta (fig. 1) va iniciar l'herborització de la comarca, va recórrer camins, va pujar turons i va visitar masos per tal de conèixer i registrar la diversitat botànica d'aquest entorn. A la seva motxilla hi portava una petita premsa portàtil on preparava les espècies més destacades i les seves llibretes de camp on anotava amb cura els llocs per on passava i els llistats d'espècies que localitzava. Per si tot això fos encara poca feina, a més acostumava a portar també una càmera fotogràfica (fig. 2) i un altímetre, prenia instantànies del paisatge, dels enclavaments botànics més destacats o de les activitats de l'home a la muntanya i anotava la seva altitud.

Pere Montserrat va fer la lectura de la seva tesi doctoral a Madrid el 1950 i la memòria presentada es va publicar en sis entregues a *Collectanea Botanica* (Montserrat, 1955-1964).

Uns anys més tard, en 1968, els articles van ser recopilats i publicats en forma de llibre per la *Caja de Ahorro de Mataró* amb el títol de *Flora de la cordillera Litoral Catalana (porción comprendida entre los ríos Besós y Tordera)* (Montserrat, 1968). En aquesta publicació s'hi van afegir mapes de distribució d'algunes espècies botàniques rellevants i una trentena de fotografies de les més de 200 que havia anat obtenint durant les seves sortides de camp. Amb motiu d'aquesta primera tria, Pere Montserrat va confeccionar un atlas amb les imatges positivades al costat de les

Figura 1. Bicicleta i motxilla de Pere Montserrat utilitzades a les seves sortides de camp (foto: Pere Montserrat).

Figura 2. Càmera fotogràfica de Pere Montserrat utilitzada durant els estudis de flora de la Serralada Litoral (foto: Albert Batlle).

quals va poder redactar textos descriptius, i no sense esforç, però gràcies a la precisió de les seves llibretes de camp, va poder datar la majoria de les imatges

L'octubre de 2006 la Secció de Ciències Naturals del Museu de Mataró va organitzar unes jornades d'homenatge al Dr. Montserrat i a la seva trajectòria científica. Pere Montserrat va recuperar i seleccionar, per a la seva ponència (Montserrat, 2007), un centenar d'aquestes fotografies, essencials per explicar la flora i el paisatge del Maresme als anys 50.

Durant la preparació de les jornades i també de l'exposició que sobre la seva figura es va inaugurar en aquelles dates, ens vàrem adonar de la importància i del valor documental i històric d'aquell conjunt d'imatges. Per això, en el mateix volum de *L'Atzavara* on es

van recollir les ponències presentades durant les jornades d'homenatge es va incloure un article on es mostraven els canvis soferts pel paisatge contraposant algunes de les fotografies de Pere Montserrat amb altres fetes en aquell moment des del mateix punt (Benaiges i Corbera, 2007).

La col·lecció de fotografies que mostrem junt amb els textos que les acompanyen revisats i completats forma part de l'extens llegat de Pere Montserrat i ens és grat fer-les públiques en aquest volum especial de *L'Atzavara*. Són el testimoni que ens permet veure els canvis soferts en el paisatge i volem que puguin servir de base per a futurs estudis sobre la dinàmica del paisatge i dels ecosistemes, per últim volem agrair i donar un cop de mà a l'autor en el seu afany incansable de difondre els seus coneixements a la societat.

Núria Benaiges i Jordi Corbera

Bibliografia

- Benaiges, N. i J. Corbera. (2007). Imatges d'una transformació. El Maresme 60 anys després. *L'Atzavara*, 15: 133-146.
- Montserrat, P. (1950). *Flora de la cordillera litoral catalana en el trozo comprendido entre los ríos Besós y Tordera*. Tesis doctoral, Universidad Central de Madrid (Universidad Complutense).
- Montserrat, P. (1955-1964). Flora de la cordillera litoral catalana (porción comprendida entre los ríos Besós y Tordera). *Collectanea Botanica*, 4(3): 351-398; 50(1): 1-86; 5(2): 297-351; 5(3): 613-657; 6(1-2): 1-48; 6(3): 387-453.
- Montserrat, P. (1968). *Flora de la Cordillera Litoral Catalana*. Caixa d'Estalvis Laietana, Mataró [Reimpressió de 1989].
- Montserrat, P. (2007). Una mirada de botànic i ecològ a les muntanyes del Maresme. *L'Atzavara*, 15: 115-132.

